

ПЪРВА ПОМОЩ ПРИ ИНСУЛТ И ИНФАРКТ

ИНСУЛТ

Повечето от инсултите се причиняват от запушване на кръвоносен съд в мозъка, което възпрепятства достъпа на кръв и кислород до някоя от неговите части. Това води до временна или постоянна загуба на функцията на тази част от мозъка. Възможна причина може да бъде и спукване на кръвоносен съд в мозъка, при което събиращата се в черепа кръв предизвиква притискане на мозъчната тъкан.

След инсулт около 2 милиона нервни клетки умират всяка минута. Колкото по-бързо бъде разпознато състоянието и започне лечението, толкова по-голям е шансът засегнатият човек да оцелее и да се възстанови.

ПРИЗНАЦИ

- изтръпване, слабост или парализа на крайниците от едната страна на тялото;
- парализа на едната страна на лицето, увисване на външния ъгъл на едното око и устата;
- неконтролируемо слюноотделяне от едната страна на устата;
- проблеми с говора, издаване на нечленоразделни звуци;
- двойно или замъглено виждане;
- гадене;
- нарушен баланс и координация;
- внезапно силно главоболие;
- внезапна загуба на съзнание.

ПЪРВА ПОМОЩ

- постави пострадалия в стабилно положение, най-добре легнал;
- накарай пострадалия да се УСМИХНЕ – при инсулт единия край на устата може да увисне и усмивката да бъде несиметрична;
- накарай пострадалия да вдигне едновременно двете си ръце – при инсулт може да възникне слабост или парализа на едната половина на тялото и двете ръце да не могат да се движат симетрично;
- накарай пострадалия да ти каже името си – при инсулт може да се наблюдава нарушение на говора и издаване на нечленоразделни звуци;
- ако дори само един от признаците присъства, **незабавно повъзни на тел. 112!**
- успокоявай пострадалия;
- проверявай периодично дали е в съзнание, дали диша и ако да, колко е пулсът му;
- ако спре нормалното дишане и сърдечна дейност, незабавно започни КПР!

ИНФАРКТ

Инфарктът се дължи на запушване или спукване на кръвоносен съд и нарушаване на кръвоснабдяването на област от сърдечния мускул. Увреждането води до загиване на мускулна тъкан и нарушаване на сърдечния ритъм и постепенно спиране на сърцето.

Инфарктът е най-честата причина за [сърдечен арест](#) (внезапно спиране на сърцето).

ПРИЗНАЦИ

- старо сърдечно заболяване;
- болка или стягане в областта на гърдите, врата и лявата ръка;
- бледа кожа;
- студена пот;
- ускорен пулс и повърхностно учестено дишане;
- страх;
- безсъзнание и агонално дишане.

ПЪРВА ПОМОЩ

- постави пострадалия полуседнал добре подпрян;
- разпитай го за история на забляването и предписани от лекар медикаменти;
- ако има такива, помогни му да вземе

предписаната доза;

- разхлаби стегнатите дрехи, колани, връзки и завий пострадалия;
- успокоявай го;
- проверявай периодично дали е в съзнание, дали диша и ако да, колко е пулсът му;
- ако след 10 мин. почивка симптомите не преминават или забележиш влошаване на състоянието, **незабавно повъзни на тел. 112!**
- ако спре нормалното дишане и сърдечна дейност, незабавно започни [КПР](#) и използвай [АВД!](#) Сърдечният арест (внезапно спиране на сърцето) е една от най-честите причини за смърт. Всяка година в света около 1 000 000 души загиват от това. Единственият шанс на пострадал със сърдечен арест е незабавното започване на кардио-пулмонална ресусцитация (КПР) и [ранната дефибрилация с автоматичен външен дефибрилатор](#) (АВД). Сърдечен арест настъпва при проблем с електрическата функция на сърцето и то спира да изпомпва кръв.

ПРИЗНАЦИ

- безсъзнание и агонално дишане;
- липса на дишане;
- липса на признаци за кръвообращение.

ПЪРВА ПОМОЩ

(Съгласно Насоки 2015 за КПР на Европейския съвет за реанимация [ERC](#) и Американската асоциация по сърдечни заболявания [АНА](#))

- осигури безопасност;
- осъществи контакт;
- ако не реагира, извикай за помощ;
- осигури проходимост на дих. пътища и провери за дишане;

- ако не диша нормално, **позвъни на тел. 112!**
  - направи 30 извънгръдни притискания с дълбочина около 5 до 6 см и честота около 100-120/ мин. в средата на гърдите;
  - направи 2 вдухвания с нормално количество въздух за около 1 сек. до нормално повдигане на гърдите;
  - продължи 30:2 до възстановяване на дишането, пристигане на СМП или изтощение (при възможност се разменят с друг обучен да оказва първа помощ на всеки 2 мин.)
- Бързото започване на КПР и ранната дефибрилация увеличават шансовете на пострадал с внезапна сърдечна смърт 50-70 %!!!

Автоматичният външен дефибрилатор (АВД) е портативен електронен апарат, който може да открие потенциално опасни нарушения в сърдечния ритъм и чрез прилагане на електрически импулс да върне сърцето в ефективен режим на работа.

Автоматичният външен дефибрилатор третира аритмиите от типа камерна тахикардия и камерно мъждене чрез дефибрилация, което помага на сърцето да възстанови нормалния синусов ритъм на пулсации.

АВД не е ефективен при аритмия от типа асистолия. В този случай единствено извършването на извънгръдни притискания на сърцето и обдишване ([Кардио-пулмонална ресусцитация – КПР](#)) и прилагането на специфични животоспасяващи медикаменти дават шанс за оцеляване на пострадалия. Тези мерки имат за цел да доведат сърдечния ритъм до някой от типове, които могат да се третират с дефибрилация.

Внезапната сърдечна смърт е най-честата причина за смърт при възрастните.

- 75-80 % от всички случаи на внезапно спиране на сърцето стават у дома и около 60% от тях са в присъствието на други хора.
- Ефективна КПР от свидетел, започната веднага след спиране на нормалната сърдечна дейност, може да увеличи двукратно до четирикратно шансовете за оцеляване.
- Ако не бъде започната КПР веднага след спиране на нормалната сърдечна дейност, шансовете за оцеляване намаляват около 10% на всяка изминала минута.

Нарушенията на сърдечния ритъм, които АВД разпознава са:

- **Камерна тахикардия (вентрикуларна тахикардия)**, при която сърдечният ритъм е прекалено ускорен и не позволява ефективно изпомпване на кръв от сърцето.
- **Камерно мъждене (вентрикуларни фибрилации)**, които се дължат на хаотична и неефективна електрическа активност на сърцето.
- **Асистолия („права линия“)**, при която изобщо липсва биоелектрическа дейност на сърцето. Ако камерната тахикардия не се третира своевременно, сърдечният ритъм се влошава и преминава в камерни фибрилации. Съответно, постепенно електрическата активност на сърцето спира и сърдечният ритъм преминава в асистолия.

АВД са проектирани за използване от хора с немедицинско образование, преминали курс за поддържане на основните жизнени функции и автоматична външна дефибрилация.

ПЪРВА ПОМОЩ

- осигури безопасност;
- осъществи контакт;
- ако не реагира, осигури проходимост на дих. пътища и провери за дишане;
- ако не диша нормално, позвъни на тел. 112;
- включи АВД. Някои АВД се включват от ясно означен бутон на видно място, други – чрез отваряне на капак. следвай гласовите команди!

- почисти и подсуши гърдите на пострадалия и прикрепи подложките с електродите върху гърдите на пострадалия по определен начин, който е илюстриран на видно място върху самите подложки;
- след това АВД анализира сърдечния ритъм и в зависимост от резултата подава команда за електрически импулс или извършване на извънгръдни притискания и обдишване;
- не докосвай пострадалия, когато се анализира ритъма;
- стой настрана и осигури безопасно разстояние за околните, когато се прилага електрически импулс!

• през 2 минути дефибрилаторът прави нова проверка на ритъма и дава последващи инструкции.
→ След включване АВД извършва проверка на компонентите и системата си и ако няма нередности е готов за работа. Повечето АВД подават звукови команди и същевременно ги изписват на екран за всяка от следващите стъпки на действие. От оказващия първа помощ се изисква да следва инструкциите и да следи околните да останат на безопасно разстояние.

Подложките с електродите на АВД не бива да се отлепят от гърдите на пострадалия до идване на линейката, дори ако нормалното дишане и сърдечна дейност се възстановят. Така, в случай на повторен проблем, дефибрилаторът ще го открие своевременно и ще даде по-нататъшни инструкции на оказващия помощ.

Комплектът за АВД съдържа предпазни ръкавици, ножица с тъпи върхове за бързо отстраняване на дрехите от гърдите на пострадалия, кърпа за подсушаване на потта преди залепяне на подложките с електродите и самообръсначка за почистване на гърдите при нужда. Обикновено АВД и комплектът към него се съхраняват в специален шкаф, означен с универсален знак, така че лесно да бъде видян и разпознат в случай на инцидент.

Универсален знак за АВД, предложен от Международния комитет за взаимодействие по въпросите на ресусцитацията ([International Liaison Committee on Resuscitation – ILCOR](#)).

АВД може да бъде полуавтоматичен, при който електрическият импулс се подава чрез натискане на бутон от оказващия помощ при инструкция от уреда, или напълно автоматичен, при който импулса се подава от след предупреждение и обратно броене. По света, Автоматичните дефибрилатори се поставят на публични места, на които съществува потенциална опасност от инциденти, свързани със спиране на сърдечната дейност, като летища, площади, кина, търговски центрове, стадиони, ресторанти, училища и университети и др.

Съставител: Любка Петрова, Рая Стоилова, Силвия Русинова и Янка Трайкова

Основен източник: Онлайн наръчник по първа помощ на [FirstAidbg.com](#)